

वीर नर्मद दक्षिण गुजरात युनिवर्सिटी, सुरत.
शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ थी अमलमां आवनार अस.वाय.बी.अ. संस्कृत
(मुष्य तथा गौण) (CBCS) सेमेस्टर-४नो अब्यासकम

सेमेस्टर-४
प्रश्नपत्र- 8-A

Core Comp. & Core Elective
Credit-03

Sem-4
कुल गुण-५०

संस्कृत पद्यसाहित्य अने अर्थावबोध

उद्देश :- संस्कृत ललित साहित्यमां वैदिक स्तोत्र परंपरामांथी सर्जायेल स्तोत्र साहित्यनो परियय आपवो.

अब्यासकमना मुद्दाओ :- संस्कृत स्तोत्र काव्य-उद्गम, विकास, कवि-शुवन, कवन, समय, जगन्नाथनी कविगत विशेषता, दर्पोकितओ, कृतिगत लाक्षणिकता, मूल्यांकन वगेरे.

कृति :-जगन्नाथ कृत गङ्गालहरी तथा अर्थावबोध

Unit- 1 - कविपरियय - शुवन - कवन - समय - स्तोत्र काव्य उद्भव, विकास, कृति, परियय, मूल्यांकन.	१२
Unit- 2 - गंगालहरी - श्लोक १ थी २६	१३
Unit- 3 - गंगालहरी - श्लोक. २७ थी ५२	१२
Unit- 4 - अर्थावबोध.	१३

संदर्भग्रंथ सूचि:-

- (१) History of Sanskrit Literature- A.B.Keith
- (२) संस्कृत साहित्यनो परियय _ डॉ. अ. डी.शास्त्री
- (३) संस्कृत स्तोत्र काव्य उद्भव अने विकास - मणिलाल प्रजापति
- (३) संस्कृत व्याकरण -श्रीधर वसिष्ठ.
- (४) व्याकरण पथदीप - प्रा. जतीन पंडया - गजानन पुस्तकालय, सुरत.

પ્રશ્નપત્ર 8-B

Core Comp. & Core Elective
Credit-03

Sem-4
કુલ ગુણ-૫૦

સંસ્કૃત પદ્યસાહિત્ય અને અર્થાવબોધ

ઉદ્દેશ :- સંસ્કૃત સૂકિત કાવ્યોમાં સમાજના દરેક વિષયનું નીતિમૂલક જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે, તેનાથી જીવન જીવવાની તરેહ પ્રાપ્ત કરાવવી, સૂકિત - મુક્તક સાહિત્યનો પરિચય કરાવવો.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ :- સંસ્કૃત સ્તોત્ર કાવ્ય-ઉદ્દગમ, વિકાસ, કવિ-જીવન, કવન, સમય, જગન્નાથની કવિગત વિશેષતા, દર્પોકિતઓ, કૃતિગત લાક્ષણિકતા, મૂલ્યાંકન વગેરે.

કૃતિ :- જગન્નાથ કૃત પ્રાસ્તાવિકવિલાસ તથા અર્થાવબોધ

Unit- 1 - કવિપરિચય - જીવન - કવન - સમય - મુક્તક કાવ્ય પરિચય- વિશેષતા,કૃતિલક્ષી
મૂલ્યાંકન વગેરે ૧૨

Unit- 2 - પ્રાસ્તાવિકવિલાસ - શ્લોક. ૧ થી ૨૬ ૧૩

Unit- 3 - પ્રાસ્તાવિકવિલાસ - શ્લોક ૨૭ થી ૫૨ ૧૨

Unit- 4 - અર્થાવબોધ. ૧૩

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ:-

(૧) History of Sanskrit Literature- A.B.Keith

(૨) સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચય _ ડૉ. એ. ડી.શાસ્ત્રી

(૩) સંસ્કૃત વ્યાકરણ -શ્રીધર વસિષ્ઠ.

(૪) વ્યાકરણ પથદીપ - પ્રા. જતીન પંડ્યા - ગજાનન પુસ્તકાલય, સુરત.

નોંધ :- મુખ્ય સંસ્કૃત રાખનાર વિદ્યાર્થીએ પ્રશ્નપત્ર- 8-A પસંદ કરવું તથા અન્ય માટે આ પ્રશ્નપત્ર- 8-A અથવા પ્રશ્નપત્ર- 8-B નો વિકલ્પ વિદ્યાર્થીએ મરજી મુજબ પસંદ કરવાના રહેશે.

પ્રશ્નપત્ર- 9

Core Comp. & Core Elective
Credit-03

Sem-4
કુલ ગુણ-૫૦

કાવ્યશાસ્ત્ર

ઉદ્દેશ :- સંસ્કૃત નાટ્ય સાહિત્ય સાથે સંકળાયેલ વિશિષ્ટ અને આવશ્યક પારિભાષિક સંજ્ઞાઓના પરિચય સાથે નાટકનો અભ્યાસ કરાવવો.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ :- ધનંજયનો પરિચય, નાટ્ય વિષયક પારિભાષિક સંજ્ઞાઓનો પરિચય, કથાનકના પ્રકારો, અર્થપ્રકૃતિઓ, અવસ્થાઓ, સંધિઓના સંબંધ સાથે સંકળાયેલ વિશેષ બાબતોની નોંધ, અર્થોપક્ષેપક, પતાકાસ્થાનકનો પરિચય, અલંકારની વ્યાખ્યા, પ્રકારો, નિયત છંદોનો પરિચય, બંધારણ ઉદાહરણ વગેરે.

કૃતિ : ધનંજય કૃત દશરૂપકમ્ – પ્રથમ પ્રકાશ: (નિયતકારિકા) ,મમ્મટકૃત કાવ્યપ્રકાશ: દશમ

ઉલ્લાસ: નિયત અલંકાર, નિયત છંદા:

Unit- 1 ૧ ત: ૨૪	૧૨
Unit- 2 ૫૬ ન: ૬૮ કારિકા પર્યન્ત	૧૩
Unit- 3 નિયત અલંકારા: – નિદર્શના, પ્રતિવસ્તુપમા, દૃષ્ટાંત, દીપક, તુલ્યયોગિતા, વ્યતિરેક, અર્થાન્તરન્યાસ, વ્યાજસ્તુતિ, વ્યાજોક્તિ।	૧૨
Unit –4 નિયત છંદ:- શિખરિણી, મંદાક્રાન્તા , હરિણી, શાર્દૂલવિક્રીડિત, પૃથ્વી, સ્ત્રધરા, આર્યા।	૧૩

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ:-

- (૧) History of Alankarshashtra- P.V.Kane.
- (૨) કાવ્યપ્રકાશ - ગજેન્દ્રગડકર
- (૩) કાવ્યપ્રકાશ - ઝલકીકર (હિન્દી) પૂના, પ્રાચ્યવિદ્યાસંસ્થા
- (૪) સાહિત્યશાસ્ત્ર _ બલદેવ ઉપાધ્યાય
- (૫) કાવ્યપ્રકાશ - આચાર્યા વિશ્વેશ્વર
- (૬) બૃહદ્ પિઙ્ગલ - રામનારાયણ પાઠક
- (૭) હિન્દી દશરૂપક - અવલોકસહિત- ચન્દ્રકલા હિન્દીટીકા - ચૌખમ્બા પ્રકાશન, દ્વિતીય સંસ્કરણ- વિ.સં. ૨૦૧૯
- (૮) કાવ્યકલ્પલતાવૃત્તિ- અમરચંદ્ર યતિ.
- (૯) છન્દોનુશાસનમ્ - એચ.ડી.વેલણકર, ભારતીય વિદ્યાભવન, મુંબઈ.૧૯૯૧
- (૧૦) છન્દશાસ્ત્રમ્- શ્રીધર વશિષ્ઠ, દિલ્હી, ૨૦૦૪

પ્રશ્નપત્ર- 10

Core Comp.

Sem-4

Credit-03

કુલ ગુણ-૫૦

વૈદિકવાઙ્ગમય

ઉદ્દેશ :- વૈદિકવાઙ્ગમય ના જીવન સાથે અતિ સંબંધિત ભાગોમાં યજુર્વેદનો પરિચય, તત્કાલીન સમાજદર્શન કરાવી, આધુનિક કાળમાં પણ વેદોનો અભ્યાસ આવશ્યક છે. તે સાથે ઉપનિષદોનો જ્ઞાન વારસો પણ જીવનનું ઉપાદેય અંગ બની રહે તે બતાવવું.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ :- યજુર્વેદનો પરિચય , નિયત મંત્રોનું તત્ત્વજ્ઞાન, પરમેશ્વરની પ્રાર્થના, યજ્ઞની પ્રશંસા, સૃષ્ટિના પદાર્થોના ગુણોનું વર્ણન, ધર્મની ઇચ્છા વગેરે, ઉપનિષદનો અર્થ, ઇશા-ઉપનિષદનું તત્ત્વજ્ઞાન.

કૃતિ : યજુર્વેદ: અધ્યાય ૨૫ ના નિયત મંત્રો, અધ્યાય ૩૪ ના નિયત મંત્રો,

ઈશાવાસ્યોપનિષદ્

Unit- 1	યજુર્વેદ: અધ્યાય ૨૫ - મંત્ર ૧૦ ત: મંત્ર ૨૩ પર્યન્તમ્	૧૨
Unit-2	યજુર્વેદ: અધ્યાય ૩૪-(મંત્ર ૧ ત: ૬ પર્યન્તમ્) તન્મે મન: શિવસંકલ્પમસ્તુ।	૧૩
Unit-3	ઈશાવાસ્ય ઉપનિષદ્	૧૨
Unit-4	ઈશાવાસ્ય ઉપનિષદ્	૧૩

સંદર્ભસૂચિ:

- (૧) ઋક સૂક્ત વૈજયન્તી - H.D. Velankar, Bombay, 1972
- (૨) યજુર્વેદ સંહિતા - સાતવલેકર
- (૩) યજુર્વેદ સંહિતા -વિધિ- ભાષા-ભાષ્ય- આ. વિષ્ણુદેવ પંડિત, વેદ પ્રકાશન સમિતિ, અમદાવાદ.
- (૪) Thirteen Principle Upanisads- રાધાકૃષ્ણન્
- (૫) વૈદિક સાહિત્ય ઓર સંસ્કૃતિ - બલદેવ ઉપાધ્યાય
- (૬) શુક્લ યજુર્વેદ સંહિતા (તત્ત્વબોધિની હિન્દી વ્યાખ્યા સંહિત) પંડિત રામકૃષ્ણ શાસ્ત્રી
- (૭) યજુર્વેદ મૂલમંત્ર ભાવાર્થ, વૈદિક વાઙ્ગમય પ્રકાશન, વાનપ્રસ્થસાધક આશ્રમ, આર્યવન, રોજડ, ગુજરાત